

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia 30 maja 2003 r.

w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego, jakim powinny odpowiadać zbiorniki ciśnieniowe statków powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 122, poz. 1321 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Rozporządzenie określa warunki techniczne dozoru technicznego w zakresie projektowania, materiałów i elementów, wytwarzania, eksploatacji oraz naprawy i modernizacji zbiorników ciśnieniowych zainstalowanych i przeznaczonych do zainstalowania na statkach powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2003 r. w sprawie określenia urządzeń technicznych podlegających Wojskowemu Dozorowi Technicznemu (Dz. U. Nr 67, poz. 627), zwanych dalej „zbiornikami”.

2. Warunki techniczne dotyczą zbiorników o iloczynie nadciśnienia i pojemności wyższym od 50 barów \times dm³ oraz nadciśnieniu wyższym od 0,5 bara.

§ 2. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do zbiorników przeznaczonych do:

- 1) magazynowania i transportu materiałów ciekłych zapalnych;
- 2) paliwa zasilającego silniki statków powietrznych;
- 3) siłowników hydraulicznych i pneumatycznych, amortyzatorów, hydroakumulatorów.

§ 3. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) „WDT” — Wojskowy Dozór Techniczny;
- 2) „najwyższe ciśnienie robocze (bar)” — nadciśnienie przyjęte w dokumentacji technicznej zbiornika jako maksymalne w warunkach eksploatacji zbiornika;
- 3) „ciśnienie obliczeniowe (bar)” — nadciśnienie przyjęte w dokumentacji technicznej zbiornika do obliczeń wytrzymałościowych;
- 4) „ciśnienie próbne (bar)” — nadciśnienie, przy którym jest przeprowadzana próba ciśnieniowa zbiornika;
- 5) „ciśnienie niszczące (bar)” — najniższe nadciśnienie podczas próby niszczącej, przy którym nastąpiło pęknięcie lub niedopuszczalne trwałe odkształcenie ścianek zbiornika;
- 6) „ciśnienie dopuszczalne (bar)” — najwyższe nadciśnienie, przy którym WDT zezwolił na eksploatację zbiornika;
- 7) „ciśnienie napętnienia (bar)” — nadciśnienie czynnika roboczego w zbiorniku dla temperatury 15°C;
- 8) „najwyższa temperatura robocza (°C)” — najwyższą temperaturę ścianki zbiornika ustaloną w dokumentacji technicznej dla warunków eksploatacji;
- 9) „najniższa temperatura robocza (°C)” — najniższą temperaturę ścianki zbiornika ustaloną w dokumentacji technicznej dla warunków eksploatacji;
- 10) „temperatura dopuszczalna (°C)” — graniczną wartość najwyższej lub najniższej temperatury roboczej, przy której WDT zezwala na eksploatację zbiornika;
- 11) „dopuszczalny stopień napętnienia (%)” — część pojemności zbiornika, która może być napętniona czynnikiem roboczym w postaci cieczy;
- 12) „masa próżnego zbiornika (kg)” — masę zbiornika bez osprzętu i elementów odejmowalnych;
- 13) „masa netto czynnika roboczego (kg)” — największą dopuszczalną masę czynnika ustaloną w dokumentacji technicznej, którą wolno wprowadzić do zbiornika;

- 14) „masa brutto zbiornika (kg)” — masę zbiornika łącznie z osprzętem, elementami odejmowalnymi i masą netto czynnika roboczego;
- 15) „czynnik roboczy” — płyn (ciecz lub gaz) zawarty w przestrzeni wewnętrznej zbiornika;
- 16) „modernizacja zbiornika” — dokonanie zmian w stosunku do stanu pierwotnego w parametrach pracy lub konstrukcji zbiornika, wpływających na bezpieczeństwo jego eksploatacji;
- 17) „pojemność” — całkowitą pojemność zbiornika lub pojemność jego przestrzeni, łącznie z króćcami przyłącznymi, bez odliczania pojemności zajętej podczas eksploatacji zbiornika lub jego przestrzeni przez elementy stale połączone ze ściankami w sposób rozbieralny.

Rozdział 2

Konstrukcja

§ 4. 1. Zbiornik powinien być tak zaprojektowany, aby była zapewniona jego szczelność do wartości ciśnienia próbnego w zakresie zmian temperatury roboczej od najniższej do najwyższej.

2. Przedostawanie się czynnika roboczego do otoczenia podczas napełniania lub opróżniania zbiornika powinno być ograniczone do bezpiecznego minimum.

3. Zbiornik powinien być zbudowany z materiału odpornego na działanie czynnika roboczego lub wyłożony odpowiednią wykładziną albo zabezpieczony powłoką ochronną.

4. Zbiornik powinien być tak zaprojektowany, aby zapobiec gromadzeniu się potencjalnie niebezpiecznych ładunków elektrostatycznych lub je ograniczyć albo być wyposażony w układ do ich odprowadzania.

5. Elementy zbiornika nie powinny zawierać składników zdolnych do wytworzenia niebezpiecznej reakcji z przechowywanym w nim czynnikiem lub do wyraźnego ich osłabienia, w szczególności przez przyspieszenie starzenia i wzrost kruchości.

6. Sporządzając dokumentację techniczną zbiornika, należy określić:

- 1) wartość masy netto czynnika roboczego;
- 2) wartość ciśnienia próbnego;
- 3) jego żywotność.

§ 5. Konstrukcja zbiornika i jego elementów powinna zapewniać:

- 1) dostęp w jak największym stopniu do ścianek zbiornika po stronie wewnętrznej i zewnętrznej;
- 2) bezpieczne opróżnianie i napełnianie oraz możliwość czyszczenia zbiornika;
- 3) prawidłowe odpowietrzanie zbiornika.

§ 6. 1. Obliczenia wytrzymałościowe zbiornika, z zastrzeżeniem § 7, powinny być wykonywane według przepisów, norm lub specyfikacji technicznych uzgodnionych z WDT.

2. Wykonywanie obliczeń wytrzymałościowych dla połączeń kołnierzowo-śrubowych i króćców przyłącznych nie jest wymagane, jeżeli połączenia zostały wykonane zgodnie z wymaganiami określonymi w normach dopuszczonych do stosowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w dokumentacji technicznej zbiornika zostały określone materiały elementów połączenia, w tym uszczelki, oraz określona wartość momentu dokręcania nakrętek.

3. Wartość ciśnienia niszczącego zbiornik:

- 1) wykonany ze stali o wytrzymałości na rozciąganie $R_m \leq 440$ MPa powinna być nie mniejsza niż $2 \times p_p$,
- 2) wykonany ze stali o wytrzymałości na rozciąganie zawartej w przedziale: $440 \text{ MPa} < R_m \leq 800 \text{ MPa}$ powinna być nie mniejsza niż $1,8 \times p_p$,
- 3) wykonany ze stali stopowej, ulepszonej cieplnie, o wytrzymałości na rozciąganie $R_m > 800$ MPa powinna być nie mniejsza niż $1,6 \times p_p$,
- 4) wykonany z innego materiału powinna być ustalona przez projektanta i uzgodniona z WDT,

gdzie p_p oznacza ciśnienie próbne.

§ 7. W przypadku skomplikowanego kształtu zbiornika i braku możliwości wykonania obliczeń wytrzymałościowych można przeprowadzić próbę niszcząca lub próbę niedopuszczalnego trwałego odkształcenia zbiornika na podstawie specyfikacji technicznych uzgodnionych z WDT.

Rozdział 3

Materiały i wytwarzanie

§ 8. Do budowy ścianek zbiorników mogą być zastosowane:

- 1) stale;
- 2) metale nieżelazne;
- 3) tworzywa sztuczne wzmocnione włóknami.

§ 9. 1. Materiały stosowane do budowy zbiorników powinny być wykonane zgodnie z wymaganiami określonymi w normach dopuszczonych do stosowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub innych specyfikacjach technicznych uzgodnionych z WDT.

2. Materiały stosowane do budowy zbiorników, o których mowa w § 8 pkt 1 i 2, powinny być dostarczone przez wytwarzającego te materiały wraz z dokumentem zawierającym wyniki badań laboratoryjnych i poświadczającym przeprowadzenie ich kontroli odbiorczej.

3. Dane wytrzymałościowe materiałów powinny odpowiadać wartościom podanym w dokumencie, o którym mowa w ust. 2, oraz być sprawdzone podczas wytwarzania tych materiałów.

4. Dane, o których mowa w ust. 3, powinny odpowiadać wartościom podanym w dokumentach z kontroli odbiorczej tych materiałów.

§ 10. Materiały stosowane do budowy zbiorników spajanych powinny zapewniać technologiczną podatność do tych połączeń w określonych warunkach technologicznych i gwarantować uzyskanie ustalonych wymagań eksploatacyjnych.

§ 11. Materiały i elementy z tworzyw sztucznych, stosowane do budowy zbiorników, powinny być dostarczane z deklaracją zgodności wytwarzającego materiały i elementy.

§ 12. Materiały dodatkowe, stosowane do spajania zbiorników i ich elementów, powinny być odpowiednio dobrane i określone w instrukcjach technologicznych.

§ 13. 1. Do wytwarzania zbiorników mogą być stosowane materiały inne niż określone w § 8, jeżeli zostaną zakwalifikowane przez WDT.

2. W celu zakwalifikowania materiałów, o których mowa w ust. 1, należy przedłożyć informacje zawierające:

- 1) przeznaczenie materiału — rodzaj wykonywanych z niego zbiorników lub ich elementów;
- 2) metodę wytwarzania, zakres wymiarowy, stan dostawy oraz parametry przewidzianej obróbki cieplnej, przeróbki plastycznej i spajania;
- 3) normy lub specyfikacje techniczne wytwarzania materiału, w których podany został jego skład chemiczny i dopuszczalne odchyłki od tego składu;
- 4) wymagane właściwości, w tym wytrzymałościowe, oraz odporność na korozję lub starzenie;
- 5) normy, na podstawie których przeprowadza się badania właściwości materiałów;
- 6) nazwę i skład materiałów wyjściowych;
- 7) rodzaj wystawianego przez wytwórcę dokumentu kontroli materiału.

§ 14. Zakład montujący zbiorniki i osprzęt na statku powietrznym powinien mieć odpowiednie uprawnienie wydane przez WDT.

Rozdział 4

Osprzęt

§ 15. Zbiorniki, w zależności od konstrukcji i warunków eksploatacji, mogą być wyposażane w:

- 1) urządzenia zabezpieczające przed nadmiernym wzrostem ciśnienia;

2) aparaturę kontrolno-pomiarową;

3) armaturę zaporową.

§ 16. Urządzeniami zabezpieczającymi przed nadmiernym wzrostem ciśnienia są zawory bezpieczeństwa, głowice bezpieczeństwa lub automatyka bezpieczeństwa. Urządzenia te instaluje się wtedy, gdy w zbiorniku podczas eksploatacji może nastąpić wzrost ciśnienia ponad najwyższe ciśnienie robocze.

§ 17. Aparatura kontrolno-pomiarowa i jej elementy powinny być dobrane odpowiednio do rodzaju czynnika roboczego, warunków przeprowadzania odczytu i parametrów zbiornika. Aparatura ta powinna posiadać wymagane dokumenty kontroli metrologicznej.

§ 18. Rodzaj armatury zaporowej powinien być określony w dokumentacji technicznej zbiornika.

Rozdział 5

Znakowanie

§ 19. 1. Na zbiorniku powinny być trwale naniesione oznaczenia w sposób podany w dokumentacji technicznej.

2. Oznaczenia, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać w szczególności:

- 1) nazwę lub znak wytwórcy;
- 2) numer fabryczny;
- 3) pojemność (dm³);
- 4) ciśnienie napełnienia (bar);
- 5) ciśnienie próbne (bar);
- 6) masę próżnego zbiornika (kg);
- 7) nazwę czynnika roboczego lub jego wzór chemiczny;
- 8) znak kontroli jakości wytwórcy i żywotność zbiornika (miesiąc i dwie ostatnie cyfry roku, przewidziane przez projektanta jako możliwość eksploatacji zbiornika);
- 9) cechę inspektora WDT i datę badania (miesiąc i dwie ostatnie cyfry roku).

3. Dla zbiornika napełnianego wagowo oznaczenia, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać dodatkowo:

- 1) masę netto czynnika roboczego (kg);
- 2) masę brutto zbiornika (kg).

Rozdział 6

Dokumentacja techniczna

§ 20. W fazie projektowania zbiornika powinna być opracowana jego dokumentacja techniczna konstrukcyjna i eksploatacyjna, które projektujący, wytwarzający lub osoba działająca w jego imieniu przedkłada w 2 egzemplarzach do WDT w celu jej uzgodnienia.

§ 21. 1. Dokumentacja konstrukcyjna, o której mowa w § 20, powinna zawierać w szczególności:

- 1) rysunek zestawieniowy;
- 2) obliczenia wytrzymałościowe podstawowych elementów zbiornika;
- 3) parametry robocze, obliczeniowe i próbne;
- 4) dane dotyczące źródeł zasilania oraz schemat zasilania.

2. Na rysunku zestawieniowym, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, należy podać:

- 1) wymiary konieczne do sprawdzenia obliczeń wytrzymałościowych;
- 2) nazwę i podstawowe właściwości czynnika roboczego;
- 3) parametry robocze i obliczeniowe;
- 4) gatunki materiałów, z jakich są wykonane elementy zbiornika, wraz z przywołaniem odpowiednich specyfikacji technicznych;
- 5) rodzaj oraz dane dotyczące zabezpieczenia antykorozyjnego powierzchni wewnętrznej i zewnętrznej, warunki wykonywania badań i kontroli oraz przewidywany okres eksploatacji zbiornika;
- 6) współczynniki wytrzymałościowe złączy spajanych i zakres badań nieniszczących tych złączy;
- 7) wymiary i rozmieszczenie lub zasady rozmieszczania złączy spajanych;
- 8) wymagania w zakresie obróbki cieplnej i przeróbki plastycznej;
- 9) specjalne wymagania dotyczące wytwarzania i badań;
- 10) oznaczenia zbiornika i sposób ich naniesienia.

3. Elementy zbiornika, których nie przedstawiono dostatecznie wyraźnie na rysunku zestawieniowym, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, powinny być ujęte na odrębnych rysunkach.

§ 22. Dokumentacja eksploatacyjna, o której mowa w § 20, powinna zawierać w szczególności:

- 1) opis techniczny zbiornika i jego osprzętu wraz z umiejscowieniem;
- 2) dopuszczalne parametry pracy;
- 3) kryteria oceny niebezpiecznego uszkodzenia zbiornika;
- 4) wykaz elementów osprzętu zbiornika, których wymiana wymaga przeprowadzenia badań doraźnych;
- 5) zasady sprawdzania szczelności osprzętu podczas i po napełnieniu zbiornika;

6) instrukcję bezpiecznego napełniania i opróżniania zbiorników;

7) zasady przechowywania i transportu zbiorników i osprzętu;

8) technologię montażu i demontażu zbiornika i osprzętu.

§ 23. 1. Wytwarzający zbiorniki lub elementy, na podstawie uzgodnionej dokumentacji konstrukcyjnej, wystawia „Poświadczenie wykonania i zbadania zbiornika lub elementu” stwierdzające, że zbiornik lub element został wykonany i zbadany zgodnie z rozporządzeniem i dokumentacją techniczną.

2. „Poświadczenie wykonania i zbadania zbiornika lub elementu” powinno być wystawione według wzoru ustalonego przez WDT w ramach uprawnienia do wytwarzania.

§ 24. 1. Zakład montujący zbiorniki na statku powietrznym wystawia dla eksploatującego „Zbiorcze poświadczenie montażu i zbadania zbiorników z osprzętem” z danego statku powietrznego oraz przekazuje dokumentację eksploatacyjną. Dokumenty te powinny być dołączone do dokumentacji pokładowej statku powietrznego cz. I — „Płatowiec i silnik”.

2. W „Zbiorczym poświadczeniu montażu i zbadania zbiorników z osprzętem” powinny zostać zawarte:

- 1) typy zamontowanych zbiorników;
- 2) numery fabryczne;
- 3) daty przeprowadzonych badań;
- 4) daty dopuszczenia zbiorników do eksploatacji, zgodnie z obowiązującym resursem dla danego statku powietrznego.

Rozdział 7

Zakresy i terminy badań technicznych

§ 25. 1. Badanie typu jest obowiązkowe dla urządzeń, o których mowa w § 15 pkt 1. Wytwarzający może zgłaszać do tego badania również inny osprzęt lub zbiorniki.

2. W badaniach typu może uczestniczyć jako obserwator przedstawiciel zlecającego badanie.

§ 26. 1. Wytwarzający przygotowuje zbiornik lub osprzęt i zgłasza je do badania typu do WDT.

2. Do zgłoszenia powinno być załączone oświadczenie wytwarzającego o właściwym przygotowaniu do badań przekazywanego egzemplarza zbiornika lub osprzętu.

3. Program badań typu, uwzględniający wymagania określone w rozporządzeniu oraz obejmujący sprawdzenie podanych w uzgodnionej dokumentacji technicznej parametrów urządzenia, ustala WDT.

4. Badanie typu powinno być przeprowadzone na odpowiednim stanowisku, ustalonym z WDT, u wytwarzającego lub w specjalistycznej jednostce badawczej.

5. WDT w badaniu typu może wykorzystać lub uznać wyniki badań i opinii wykonanych przez laboratorium wytwarzającego lub inne jednostki dozoru technicznego.

§ 27. 1. Badaniem typu może być objęty typoszereg zbiorników; w takim przypadku poddaje się badaniom wybrane przez WDT egzemplarze z tego typoszeregu.

2. Zbiorniki mogą być zakwalifikowane do tego samego typoszeregu, jeżeli:

- 1) są wytwarzane w oparciu o te same specyfikacje techniczne;
- 2) posiadają te same kształty geometryczne; różne może być jedynie ułożenie króćców;
- 3) są zbudowane z tych samych materiałów;
- 4) w przypadku różnej ich długości różnią się tylko wymiarami otworów inspekcyjnych, ich ilością i rozmieszczeniem.

§ 28. 1. Wytwarzający powinien przygotować i zgłosić zbiornik do badania sprawdzającego.

2. Badanie sprawdzające polega na wykonaniu:

- 1) badania budowy;
- 2) próby ciśnieniowej;
- 3) dodatkowej próby gazowej;
- 4) badania specjalnego, ustalonego w dokumentacji technicznej zbiornika.

§ 29. 1. Badanie budowy polega na sprawdzeniu:

- 1) zgodności wykonania zbiornika z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu i dokumentacji technicznej;
- 2) stanu ścianek zbiornika i jakości złączy;
- 3) oznaczeń;
- 4) osprzętu;
- 5) masy próżnego zbiornika;
- 6) prawidłowości ustalenia masy netto czynnika roboczego;
- 7) prawidłowości ustalenia masy brutto;
- 8) innych cech, zależnie od konstrukcji zbiornika i stosowanego materiału.

2. Masa próżnego zbiornika powinna być ustalona przez zważenie z dokładnością do trzech cyfr znaczących.

3. Elementy zbiornika, których badanie budowy wykonano u wytwarzającego, mogą nie być poddawane powtórzonemu badaniu podczas badania budowy całego zbiornika.

§ 30. 1. Próba ciśnieniowa zbiornika powinna być wykonana jako próba hydrauliczna lub, za zgodą WDT, jako próba gazowa.

2. Temperatura czynnika próbnego nie powinna być niższa niż 10°C i wyższa niż 40°C, jeżeli w dokumentacji technicznej zbiornika nie ustalono inaczej.

3. Ciśnienie należy podnosić jednostajnie do wysokości ciśnienia próbnego i utrzymać je przez 1 minutę.

4. Ogłędziny zbiornika przeprowadza się przy ciśnieniu równym najwyższemu ciśnieniu roboczemu.

5. Wynik próby ciśnieniowej uznaje się za pozytywny, jeżeli w czasie próby nie stwierdzono pęknięć, niedopuszczalnych odkształceń trwałych i przenikania cieczy lub gazu.

6. W ramach próby ciśnieniowej należy dodatkowo sprawdzić pojemność zbiornika, przez pomiar masy lub objętości wody wypełniającej zbiornik.

§ 31. 1. Dodatkowej próbie gazowej podlegają:

- 1) zbiorniki spawane;
- 2) zbiorniki bezszwowe do gazów palnych, trujących lub chemicznie nietrwałych.

2. Dodatkową próbę gazową należy przeprowadzać pod warstwą wody przy użyciu sprężonego powietrza lub azotu, jako czynnika próbnego.

3. Wartość ciśnienia dodatkowej próby gazowej powinna być równa najwyższemu ciśnieniu roboczemu.

4. Zbiorniki poddane próbie gazowej zastępującej próbę hydrauliczną nie podlegają dodatkowej próbie gazowej.

§ 32. 1. W ramach badań sprawdzających poddaje się próbie niszczącej wybrany wrywkowo, co najmniej jeden zbiornik na 100 wyprodukowanych lub jeden z partii zbiorników mniejszej niż 100.

2. Próba niszcząca polega na poddaniu zbiornika próbie hydraulicznej na ciśnienie niszczące.

3. Wynik próby uznaje się za negatywny, jeżeli ciśnienie, przy którym nastąpiło pęknięcie lub trwałe niedopuszczalne odkształcenie ścianek zbiornika, jest mniejsze od wartości określonych w § 6 ust. 3.

4. W razie negatywnego wyniku próby niszczącej należy ją powtórzyć na dwóch innych wrywkowo wybranych zbiornikach.

5. W przypadku negatywnego wyniku nawet jednej z powtórnych prób należy wstrzymać przeprowadzanie badań sprawdzających i zawiesić uprawnienie do wytwarzania zbiorników do czasu ustalenia i usunięcia przyczyn wadliwej produkcji.

§ 33. 1. Seryjnie wytwarzane zbiorniki, które były poddane badaniu typu, mogą być zgłaszane przez wytwarzającego partiami do badań sprawdzających.

2. Badanie sprawdzające partii zbiorników obejmuje 10% zgłoszonych w partii zbiorników, jednak nie mniej niż 2 zbiorniki.

3. Po stwierdzeniu prawidłowej i powtarzalnej jakości wytwarzanych zbiorników, na wniosek wytwarzającego, WDT może ograniczyć badania sprawdzające partii do 5% ilości zbiorników, jednak nie mniej niż do 2 zbiorników.

4. Wynik badania sprawdzającego partii zbiorników uznaje się za pozytywny, jeżeli wyniki badania wszystkich zbadanych zbiorników są pozytywne.

5. Zbiorniki z partii, której badania sprawdzające dały wynik negatywny, mogą być ponownie zgłoszone do badań sprawdzających po usunięciu usterek i dokonaniu kontroli wszystkich zbiorników zgłoszonych w danej partii. Powtórne badanie sprawdzające powinno być przeprowadzone jako badanie jednostkowe.

§ 34. 1. Pozytywny wynik badania sprawdzającego zbiornik stanowi podstawę do jego odcenienia przez inspektora WDT przeprowadzającego badania.

2. Dokumentacja badań sprawdzających zbiorników jest przechowywana u wytwarzającego.

§ 35. 1. Przed wydaniem zbiorczej decyzji zezwalającej na eksploatację zbiorników na danym statku powietrznym, w zakładzie montującym, WDT wykonuje następujące czynności:

- 1) sprawdza kompletność i prawidłowość dokumentów, o których mowa w § 24;
- 2) identyfikuje zbiorniki, sprawdza ich stan i oznakowanie;
- 3) sprawdza zgodność osprzętu z przedłożonymi dokumentami;
- 4) przeprowadza badania odbiorcze.

2. Badania odbiorcze obejmują:

- 1) sprawdzenie, czy zbiorniki są zainstalowane zgodnie z dokumentacją eksploatacyjną;
- 2) sprawdzenie działania osprzętu;
- 3) dodatkowe badania, zgodnie z wymaganiami szczegółowymi określonymi w dokumentacji eksploatacyjnej.

3. Dokumentacja badań odbiorczych zbiorników jest przechowywana przez zakład montujący zbiorniki na statku powietrznym.

§ 36. Zbiorczą decyzję dopuszczającą zbiorniki z danego statku powietrznego do eksploatacji należy dołączyć do dokumentacji pokładowej statku powietrznego cz. I — „Płatowiec i silnik”.

§ 37. 1. Badania okresowe zbiorników wykonuje się w zakresie:

- 1) rewizji wewnętrznej, polegającej na wizualnej ocenie stanu ścianek, ich połączeń, wzmocnień oraz wyposażenia;

2) sprawdzenia masy próżnego zbiornika;

3) próby ciśnieniowej w zakresie określonym w § 30 ust. 1—5;

4) rewizji zewnętrznej w zakresie określonym w § 35 ust. 2.

2. Ubytek masy próżnego zbiornika nie może przekroczyć 2%.

3. W technicznie uzasadnionych przypadkach WDT może polecić uzupełnienie rewizji wewnętrznej lub zastąpić oględziny wewnętrzne innym badaniem, które pozwoli ocenić stan techniczny zbiornika.

4. Pozytywny wynik badania okresowego stanowi podstawę do odcenienia zbiorników przez inspektora WDT i dopuszczenia ich do dalszej eksploatacji.

§ 38. 1. Terminy badań okresowych określa WDT, biorąc pod uwagę następujące kryteria:

- 1) okresy międzynaprawcze ustalone w obowiązującym biuletynie resursowym dla danego typu statku powietrznego;
- 2) złożoność konstrukcji i przeznaczenie;
- 3) warunki eksploatacji;
- 4) stan techniczny;
- 5) parametry pracy;
- 6) okres użytkowania i wynikający z tego stopień zużycia.

2. Badania okresowe powinny być przeprowadzane nie rzadziej niż co 12 lat.

§ 39. 1. WDT przeprowadza następujące rodzaje badań doraźnych:

- 1) eksploatacyjne — w przypadku stwierdzenia niewłaściwego stanu zbiornika oraz zakończenia naprawy lub modernizacji zbiornika lub statku powietrznego, na którym był zamontowany;
- 2) po niebezpiecznym uszkodzeniu zbiornika lub nieszczęśliwym wypadku związanym z eksploatacją zbiornika;
- 3) kontrolne.

2. Zakres badań doraźnych ustala WDT.

3. Badania doraźne eksploatacyjne wykonuje się na wniosek eksploatującego lub zakładu przeprowadzającego remont statku powietrznego w przypadku:

- 1) naprawy lub modernizacji zbiornika oraz wymiany jego elementów;
- 2) wymiany lub naprawy urządzeń zabezpieczających przed wzrostem ciśnienia;
- 3) wymiany urządzeń zasilających na urządzenia o innych parametrach lub innej charakterystyce;
- 4) nieszczelności zbiornika;

- 5) przekroczenia dopuszczalnych parametrów pracy zbiornika;
- 6) remontu statku powietrznego;
- 7) wystąpienia innych okoliczności.

4. Zakres badań doraźnych eksploatacyjnych wykonywanych w ramach remontu statku powietrznego obejmuje czynności określone w § 37.

5. Badania doraźne kontrolne przeprowadza się u eksploatującego w ramach nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów o dozorze technicznym.

Rozdział 8

Eksploatacja

§ 40. W celu zapewnienia bezpiecznej eksploatacji zbiorników eksploatujący powinien zorganizować lub powierzyć wykonywanie czynności eksploatacyjnych kwalifikowanym osobom, służbom lub przedsiębiorcom.

§ 41. 1. Napętnianie zbiornika innym czynnikiem roboczym niż ten, do którego został przeznaczony, jest niedozwolone.

2. Na wniosek eksploatującego WDT może dopuścić możliwość zmiany czynnika roboczego i oznaczeń zbiornika.

§ 42. Napętniać zbiorniki może przedsiębiorca, który został zarejestrowany w WDT na podstawie dokumentów stwierdzających, że posiada:

- 1) niezbędne wyposażenie;
- 2) dokumentację eksploatacyjną dla napętnianych (opróżnianych) zbiorników;
- 3) kwalifikowaną obsługę.

§ 43. 1. Badania okresowe i doraźne eksploatacyjne zbiorników powinny być przeprowadzane u zarejestrowanego w WDT przedsiębiorcy, który powinien:

- 1) mieć pomieszczenie odpowiadające przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 2) mieć urządzenia niezbędne do wykonywania prac;
- 3) mieć opracowaną instrukcję technologiczną dla poszczególnych prac;
- 4) zatrudniać przeszkolonych pracowników.

2. Sposób przygotowania zbiorników do badań powinien być uzgodniony z WDT.

3. Przedsiębiorca przygotowujący do badań zbiorniki powinien dostarczyć druki poświadczeń z badań według wzoru ustalonego przez WDT.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 44. Zbiorniki importowane, przeznaczone do zainstalowania na statkach powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej eksploatowanych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, mogą być dopuszczone do eksploatacji przez WDT po:

- 1) sporządzeniu dokumentacji, której zakres ustali WDT;
- 2) wykonaniu czynności określonych w § 28 ust. 2, § 34 i § 35.

§ 45. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Obrony Narodowej: w z. *J. Zemke*